

**Nález modráška komonicového (*Polyommatus dorylas*) (Lepidoptera: Lycaenidae)
v podhůří Vsetínských vrchů (Česká republika)**

**Record of the Turquoise Blue (*Polyommatus dorylas*) (Lepidoptera: Lycaenidae)
in Vsetínské Vrchy Mts., West Carpathians (Czech Republic)**

Michal ZAPLETAL^{1,3} & Lukáš SPITZER^{2,3}

¹Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Jeronýmova 10,
CZ-370 01 České Budějovice; e-mail: zaplem00@seznam.cz

²Muzeum regionu Valašsko ve Vsetíně, Horní náměstí 2, CZ-755 01 Vsetín;
e-mail: spitzerl@yahoo.com

³Entomologický ústav BC AVČR, Branišovská 31,
CZ-370 05 České Budějovice, Česká republika

Faunistics, Moravia, rediscovery of endangered species, grazing

Abstract. The Turquoise Blue – *Polyommatus dorylas* (Denis et Schiffermüller, 1775) is a critically endangered butterfly in the Czech Republic, and most of Europe. We report here the rediscovery of this butterfly in the foothills of Vsetínské Vrchy Mts., Czech (=Western) Carpathians: Halenkov vill. part Lušová (6674b) in 2009. The area is well-covered by butterfly recording, so it seems that the species has either existed in extremely small populations there, or, alternatively, has recently re-colonized the area from nearby Slovakia.

Modrášek komonicový – *Polyommatus dorylas* (Denis et Schiffermüller, 1775) je v České republice velmi lokálně rozšířeným druhem s vazbou na lokality se sporou vegetací a narušeným povrchem půdy. Vyskytuje se na skalních či písčinných stepích a lesostepích, v minulosti byl běžný i na pastvinách ve středních polohách a v podhůří (Beneš et al. 2002). Monofágním housenkám slouží jako potrava úročník bolhoj (*Anthyllis vulneraria*). Modrášek je veden v Červeném seznamu ČR v kategorii Ohrožený (EN) (Beneš et al. 2005). Ještě v první polovině 20. století obýval řadu lokalit na území celé České republiky. V průběhu 20 století vymizel z drtivé většiny svých lokalit v Čechách i na Moravě. V současnosti se v Čechách vyskytuje na několika málo posledních lokalitách na Českolipsku a Svitavsku, vždy v nepočtených populacích (databáze Mapování motýlů ČR, cf. Beneš et al. 2002). Na Moravě se dosud vyskytuje na Pálavě a sporadicky v jejím blízkém okolí (databáze Mapování motýlů ČR). Velmi vzácně přežívá také na několika lokalitách v Bílých Karpatech (databáze Mapování motýlů ČR). Z území střední a severní Moravy existují četná nálezová data z první poloviny 20. století (např. Skala 1912, 1936, Urbášek 1961, Beneš & Kuras 1998, Čelechovský 2002), poslední údaje ze střední Moravy pak zhruba z poloviny 20. století (Sbírková kartotéka K. Kavky: Rusava (6672), 5.VII.1949, Čáp leg. a 22.VI.1952, Konečný leg., in databáze Mapování motýlů ČR), Poslední nález ze severní Moravy pochází z lokality Horní Bečva z počátku druhé poloviny 20. století, bohužel bez přesnější datace (Stiova 1975a, 1975b). Od té doby byl *P. dorylas* na severní a střední Moravě považován za vymřelý druh (Beneš et al. 2002).

Studovaný materiál. Moravia or., Vsetínské vrchy, Halenkov, místní část Lušová (6674b), 530 m n. m., 17.VIII.2009, 1 ♂ 1 ♀, jižně exponovaná extenzivní ovčí pastvina, Michal Zapletal leg. et det., coll. Muzeum regionu Valašsko ve Vsetíně (Valašské Meziříčí), Jiří Beneš revid.

Zde komentovaný nález ze Vsetínských vrchů potvrzuje výskyt druhu pro oblast severní a střední Moravy po více než čtyřiceti letech. Motýl se na lokalitě vyskytuje společně s dalšími ohroženými druhy denních i nočních motýlů, kteří zde tvoří velmi početné populace. Jedná se například o druhy: *Phengaris arion* (Linnaeus, 1758); *Agrynnis niobe* (Linnaeus, 1758); *Jordanita notata* (Zeller, 1847); *Zygaena brizae* (Esper, 1800), **ojediněle se vyskytují** i druhy *Erebia aethiops* (Esper, 1777) a *Pyrgus alveus* (Hübner, 1803). Celkem se v prostoru údolí Halenkov-Lušová vyskytuje 82 druhů denních motýlů a 11 druhů čeledi Zygaenidae (na základě cca 150 návštěv autorů mezi léty 2006–2009). Na blízké a velmi podobné lokalitě Huslenky-Losový zkoumané na konci 90. let 20. století nebyl druh přes velkou snahu nalezen (Kuras & Beneš 1996, Kuras & Sitek 2007). Stejně tak nebyl motýl nalezen při každoročním monitoringu pastevních biotopů v povodí Vsetínské Bečvy v letech 2006–2008 (Spitzer 2007, Spitzer & Beneš 2008). Obojí signalizuje buď jeho extrémní vzácnost a přežívání ve velmi malých početnostech, nebo, alternativně, návrat druhu z jižněji položených bělokarpatských či slovenských lokalit. Kolonii modráška komonicového mohl prospět nedávný útlum pastvy ovcí na části pastvin v předmětném údolí. Ohrožená je však vyšší intenzitou pastvy na zbývajících pastvinách (přednostní vypásání úročníku bolhoje ovcemi), pokračující sukcesí opuštěných ploch, či jejich záměrným zalesňováním (Beneš et al. 2002).

PODĚKOVÁNÍ. Děkujeme Jiřímu Benešovi a Martinu Konvičkovi (Entomologický ústav BC AVČR v Českých Budějovicích) za korekci textu a za poskytnutí údajů z interní databáze Mapování motýlů České republiky spravované Entomologickým ústavem BC AV ČR v Českých Budějovicích a Společnosti pro ochranu motýlů. Podpořeno MŠMT ČR (LC06073 a 60077665801).

LITERATURA

- BENEŠ J., KONVIČKA M., DVOŘÁK J., FRIC Z., HAVELDA Z., PAVLÍČKO A., VRABEC V. & WEIDENHOFFER Z. (eds.) 2002: *Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, II. Butterflies of the Czech Republic: Distribution and conservation I., II.* SOM, Praha, 857 pp (in Czech and English).
- BENEŠ J., KONVIČKA M., DVOŘÁK J., FRIC Z., HAVELDA Z., PAVLÍČKO A., VRABEC V. & WEIDENHOFFER Z. 2005: Lepidoptera (motýli), pp. 172-237. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds.): *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. Red list of threatened species in the Czech Republic. Invertebrates.* Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp (in Czech and English).
- BENEŠ J. & KURAS T. 1998: Dlouhodobé změny diverzity heliofilních motýlů (Lepidoptera) Opavské pahorkatiny a Nížkého Jeseníku (Česká republika) – III. (Long-term diversity changes of butterflies and burnets (Lepidoptera) in the Opavská pahorkatina hills and the Nizký Jeseník Mountains (Czech Republic) – III.). *Časopis Slezského Musea Opava, Série A*, 47: 245-270 (in Czech, English abstr.).
- ČELECHOVSKÝ A. 2002: Rozšíření denních motýlů (Lepidoptera: Rhopalocera) na území střední Moravy III. – modráskovití (Lycaenidae). (Distribution of butterflies (Lepidoptera: Rhopalocera) in the territory of Central Moravia III. – Lycaenidae). *Přírodovědné Studie Muzea Prostějovska*, 5: 49-86 (in Czech, English abstr.).
- KURAS T. & BENEŠ J. 1996: **Nález zelenáčka *Adscita notata* (Zeller, 1874) a vřetenušky *Zygaena brizae* (Esper, 1800) na severní Moravě (Lepidoptera: Zygaenidae). (Occurrence of the burnet moths *Adscita notata* (Zeller, 1874) and *Zygaena brizae* (Esper, 1800) in the northern Moravia (Lepidoptera: Zygaenidae)).** *Časopis Slezského Musea Opava, Série A*, 45: 287-288 (in Czech, English abstr.).
- KURAS T. & SITEK J. 2007: Motýli (Lepidoptera) valašských pastvin a návrh managementu na příkladu lokality Losový (CHKO Beskydy). (Butterflies and moths (Lepidoptera) of the Valachian pastures and proposed mana-

- gement showcase at the locality Losovyý (Beskydy Landscape Protected Area). *Práce a Studie Muzea Beskyd (Přirodní Vědy)*, 19: 151-170 (in Czech, **English abstr.**).
- SKALA H. 1912: Die Lepidopterenfauna Mährens I. *Verhandlungen der Naturforscher Verein in Brünn*, 50: 63-241.
- SKALA H. 1936: Zur Lepidopterenfauna Mährens und Schlesiens. *Acta Musei Moraviae*, 30 (Suppl.): 1-197.
- SPITZER L. 2007: *Monitoring modráška černoskvřrného (Maculinea arion) ve Vsetinských vrších a Javorníkách v roce 2007*. Msc., **depon. in AOPK ČR, Praha, 50 pp (in Czech)**.
- SPITZER L. & BENEŠ J. 2008: *Zachování biologické rozmanitosti trvalých travních porostů v pohoří Karpat v České republice – Mapování denních motýlů (Lepidoptera) na území CHKO Beskydy v období 2006–2008*. Msc., **depon. in Muzeum regionu Valašsko, Vsetín, 28 pp (in Czech)**.
- STIOVA L. 1975a: Výskyt denních motýlů v Moravskoslezských Beskydech a Vsetinských vrších. *Entomologický Zpravodaj (Ostrava)*, 5(2): 1-24 (in Czech).
- STIOVA L. 1975b: Výskyt denních motýlů v Moravskoslezských Beskydech a Vsetinských vrších. *Entomologický Zpravodaj (Ostrava)*, 5(3): 1-8 (in Czech).
- URBÁŠEK F. 1961: Příspěvek k průzkumu motýlů Prostějovského okresu. *Sborník Vlastivědného muzea v Prostějově. Oddíl Přírodovědný*, 1961: 111-120 (in Czech).